

Божкова В. Методологія викладання економічних дисциплін: теоретичний аспект. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2019. № 1 (5). С. 40-47.

Bozhkova V. Methodology of economic disciplines teaching: theoretical aspect. *Education. Innovation. Practice*, 2019. Issue 1 (5). P. 40-47.

УДК 378.147

Божкова Вікторія

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Україна

МЕТОДОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті досліджено основні елементи методології навчальної діяльності. Запропоновано під методологією викладання економічних дисциплін розуміти сукупність педагогічних, методичних і предметних цілей, завдань, принципів, підходів, прийомів, засобів, форм, моделей, методів, та технологій, які використовують в навчальному процесі з метою засвоєння учасниками потрібних економічних знань. Відзначено, що педагогічні, методичні й предметні цілі навчального процесу формують з урахуванням цільових установок, визначених стандартами освіти, наявного методичного забезпечення, потенціалу викладачів і особистих якостей учасників навчального процесу. Окреслені принципи освітньої діяльності, які формують конкретні вимоги до навчального процесу та застосовуваного інструментарію, що важливе при плануванні та організації, визначенні методів навчання. Проаналізовано традиційні та інноваційні моделі, які використовують в навчальному процесі з метою засвоєння учасниками потрібних економічних знань. Відзначено кількісну більшість останніх, а також, безперечно ширші можливості щодо індивідуального розвитку особистості, які вони забезпечують.

Систематизовано основні методи навчання за виокремленими науковцями ознаками (за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації; за логікою передачі та сприймання навчальної інформації; за ступенем самостійного мислення у процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь і навичок; за ступенем керівництва навчальною роботою; за характером пізнавальної діяльності; залежно від основної дидактичної мети і завдань; з точки зору цілісного підходу до діяльності у процесі навчання; за рівнем поєднання методів навчання). Розгорнута класифікація методів навчання дозволяє здійснювати більш ретельний їх відбір відповідно змісту фахової освіти, планувати й організувати різноманітні види занять, використовуючи найбільш ефективні методи навчання і розвитку студентів.

Ключові слова: методологія, інструментарій, цілі, принципи, моделі, методи.

Постановка проблеми. Сучасні освітні процеси в Україні здійснюються в умовах стрімких змін у глобалізованому інформаційному просторі, що безперечно впливає на їх структурні та якісні перетворення і потребує дослідження та аналізу. В першу чергу такий аналіз необхідний для поліпшення якості й результативності навчального процесу, що в подальшому дозволить забезпечити світовий ринок праці конкурентоспроможними спеціалістами відповідного фаху й рівня кваліфікації. Зміна пріоритетів у вітчизняній освітній діяльності актуалізує проблеми вдосконалення методології навчання, а отже дослідження теоретичних аспектів методології викладання економічних дисциплін є нагальним.

До зовнішніх факторів впливу на якість викладання навчальних дисциплін належать: зовнішні інституційні вимоги, потреби ринку праці різного рівня (європейського, вітчизняного, регіонального), конкуренція закладів освіти, зовнішнє рейтингове оцінювання результатів їх освітньої діяльності. До внутрішніх факторів – якість контингенту студентів, якість викладацького складу, якість умов та ресурсів, якість управління освітнім закладом [1]. Таким чином, велике значення має якість викладацького складу, від чого залежать (прямо чи опосередковано) переважна кількість чинників впливу.

Сучасний викладач вищої школи повинен, не ламаючи національних традицій, визначити ефективні шляхи реалізації ідей Болонського процесу [2], і, відповідно, вміло застосовувати весь спектр педагогічних інструментів. В умовах біфуркаційних змін у зовнішньому середовищі виникає

нагальна потреба окреслення інституційних реформ у освіті та визначення релевантного інструментарію, який включає методологію навчальної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідженню методології освітньої діяльності присвячено низку наукових праць. Зокрема, Сурмін Ю. П. [3], Мартиненко С. і Хоружа Л. [4], Шарко В.Д. [5] та інші – розглядали окремі елементи методології взагалі, Палехова Л.Л. [6], Кулішов В. [2], Грицуленко С.І., Потапова-Сінько Н.Ю. і Гарбера К.М. [7] – сучасні методологічні підходи до викладання економічних дисциплін, Гай О.М. і Захарова Є.Ю. – інтерактивні методи викладання економічних дисциплін у вищих навчальних закладах в контексті забезпечення якості підготовки вітчизняних фахівців [8]. Враховуючи зростаючі вимоги до освіти та необхідність оволодіння новітніми педагогічними формами освітньої взаємодії зі студентами кожним викладачем, визначення і обґрунтування специфічних інструментів для викладання економічних дисциплін є актуальним.

Метою статті є окреслення основних елементів методології викладання економічних дисциплін у ЗВО.

Методи дослідження. Для досягнення цілей дослідження використаний теоретичний аналіз наукових джерел, методи порівняння, синтезу, аналізу, узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Взагалі термін методологія (від грец., лат. – metod i logos) означає вчення про методи, але науковці поглиблюють розуміння його структурно-логічної сутності. Так, за визначенням Сурміна Ю. П. методологія – це вчення про метод діяльності як такий, включає принципи, методи діяльності і знання, що відображає їх [3]. Мартиненко С. і Хоружа Л. визначають методологію як [4]:

- сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в певній науці;
- учення про методи пізнання та перетворення дійсності;
- діалектичні методи, які є найзагальнішими та діють на всьому полі наукового пізнання, конкретизуються і через загальнонаукову і через часткову методикау.

Виходячи з вищевикладеного, методологія навчальної діяльності – це вчення про методи, які використовуються в освітній діяльності. Отже, на наш погляд, під методологією викладання економічних дисциплін слід розуміти сукупність педагогічних, методичних і предметних цілей, завдань, принципів, підходів, прийомів, засобів, форм, моделей, методів, та технологій, які використовують в навчальному процесі з метою засвоєння учасниками потрібних економічних знань.

Проаналізуємо складові елементи методології викладання економічних дисциплін у закладах вищої освіти.

Від релевантної постановки цілей навчального процесу залежить його результативність і успішність, адже саме цілі в подальшому впливають на визначення педагогічних, методичних і предметних підходів, прийомів, методів, моделей та технологій навчання. Цілі навчального процесу формують з урахуванням цільових установок, визначених стандартами освіти, відповідно певного рівня Національної рамки кваліфікацій (яка деталізує сукупність компетентностей особистості) [9]. Також цілі узгоджують з наявним методичним забезпеченням, потенціалом викладачів. З іншого боку, цілі пов'язані з розвитком особистих якостей учасників навчального процесу і визначається відповідно до кінцевого результату, який вони мають отримати. Узагальнено система формування цілей навчання у формалізованому вигляді подана на схемі на рис.1.

Рис.1. Система формування цілей навчального процесу

Окреслені цілі конкретизуються в завданнях освітньої діяльності. Завдання економічної освіти полягає в перетворенні потрібних економічних знань в економічне мислення, а далі в економічну поведінку та економічну дисципліну як окремої людини, так і суспільства в цілому [7, С.10]. Їх масштаб і значущість складно переоцінити, тому організації навчального процесу в системі економічної фахової підготовки необхідно приділяти постійну увагу.

Освіта в Україні, відповідно до Закону України "Про освіту" [10], який визначає загальні засади освітньої діяльності, має будуватися за принципом рівних можливостей для всіх. Науковці до основних принципів навчальної діяльності відносять [2; 8]:

- принцип самоорганізації навчальної діяльності;
- принцип особистісно зорієнтованого навчання (розвиток особистості як суб'єкта цієї діяльності, її інформаційного і духовного збагачення);
- формування професійних компетентностей у навчанні і вихованні студентів вищої школи.

Кожен принцип окреслює певні вимоги до навчального процесу та інструментарій, який може бути використаний. Це важливо при плануванні та організації діяльності, визначенні моделей навчання.

Узагальнено науковці виділяють три види моделей системи освіти (Я.С. Мажо, Л. Кро, Ж. Крапля, Д. Равич, Ч. Фін та ін.), тобто моделей систематичної академічної освіти як способу передавання молодому поколінню універсальних елементів культури [11]:

- Раціоналістична модель освіти (П. Блум, Р. Ган*є, Б. Скінер та ін.) – забезпечує засвоєння знань, умінь, навичок і практичне пристосування молоді до сучасного суспільства; передавання-засвоєння лише тих культурних цінностей, які дають змогу людині безболісно пристосовуватися до наявних суспільних структур. Будь-яку освітню програму можна перевести в "поведінковий" аспект знань, умінь і навичок, які варто опанувати учням.

- Феноменологічна модель освіти (А. Маслоу, А. Комбс, К. Роджерс та ін.) – передбачає персональний характер навчання з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей тих, хто навчається, дбайливе й уважне ставлення до їхніх інтересів і потреб. Школа – не "освітній конвеєр".

- Неінституціональна модель освіти (П. Гудман, І. Ілліч, Ж. Гудлед, Ф. Клейн, Дж. Холт, Л. Бернар та ін.) – організація освіти поза соціальними інститутами. Це освіта на "природі", за допомогою Інтернету, в умовах "відкритих шкіл", дистанційне навчання та ін.

З позицій особливостей організації процесу навчання науковці узагальнено виділяють такі моделі [12]:

I. Інформаційні моделі навчання – основною метою навчання є оволодіння знаннями, уміннями, навичками, відібраними на основі принципу науковості, системності, доступності, наочності. Оцінюється робота учня: не знав, не вмів, не розумів, не використовував, а після навчання: став знати, вміти, розуміти, виконувати.

II. Операціональні моделі (В.В. Давидов, В.В. Рубцов Г.Г. Кравцов) – оволодіння всіма компонентами учбової діяльності розробляється і задається вчителем через спеціально побудовану систему. Моделі будуються за нормативними схемами, суб'єктному досвіду учнів значення не надається.

III. Розвивальне навчання – досягають актуального рівня психічного розвитку учнів спираються на суб'єктний досвід, орієнтуються на їх перспективний рівень психічного розвитку, тобто можливості. Таке навчання можливе на основі принципу індивідуалізації.

Крім класичних, традиційних моделей навчання все більшої популярності набувають інноваційні моделі навчання, до яких Шестопалюк О.В. [13] відносить такі:

1. Контекстне навчання – ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної. Поєднує різні форми організації діяльності студентів: навчальна діяльність академічного типу, навчально-професійна діяльність, квазіпрофесійна діяльність. Сприяє введенню студентів у контекст майбутньої професії, створює умови, максимально наближені до умов реальної професійної діяльності.

2. Імітаційне навчання – основою є імітаційно-ігрове моделювання процесів, що відбуваються в реальній системі. Надає можливість відобразити в навчальному процесі різні види професійного контексту і формувати професійний досвід у умовах квазіпрофесійної діяльності. Перевага віддається різноманітним практикам.

3. Проблемне навчання – здійснюється на основі ініціювання самостійного пошуку знань студентом через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу; потребує особливої організації та майстерності викладача в постановці проблемного завдання. Передбачає творче засвоєння знань і способів діяльності.

4. Модульне навчання – зміст навчального матеріалу жорстко структурується з метою його максимально повного засвоєння, супроводжуючись обов'язковими блоками вправ і контролю за кожним фрагментом. Модулі – автономні організаційно-методичні блоки до кожного фрагмента структурованого навчального матеріалу. Забезпечує: обов'язкове опрацювання кожного компонента системи; чітку послідовність викладу матеріалу, систему оцінювання і контролю засвоєних знань; адаптацію навчального процесу до індивідуальних можливостей і запитів.

5. Повне засвоєння знань – розробляється на основі ідей Дж. Керролла і Б.С. Блума про необхідність зробити фіксованими результати навчання, оптимально змінюючи при цьому параметри умов навчання залежно від здібностей учнів. Викладач складає перелік конкретних результатів навчання, тести для перевірки досягнень, розробляє різні способи опрацювання навчального матеріалу для учнів з різними здібностями. В учня є можливість вибору найоптимальніших для себе умов навчання і досягнення максимального результату.

6. Дистанційне навчання – спирається на використання новітніх ІКТ і засобів. Припускає гранично опосередковану роль викладача і самостійну роль студента у виборі індивідуального темпу навчання, кількості повторів використання навчальних засобів, у виборі рівня засвоєння курсу (стандартний, скорочений або поглиблений). Передбачає високий рівень інтерактивності, забезпечує широкий доступ до освітніх ресурсів.

Отже, інноваційні моделі навчання забезпечують ширші можливості для індивідуального розвитку особистості

Вдосконалення системи підготовки фахівців залежить від організації освітнього процесу та використовуваної в ньому технології навчання. Під освітньою технологією розуміють сукупність засобів, форм і методів навчання, спрямованих на формування необхідних знань, умінь, навичок і представлених за відповідною спеціальністю [13].

Від правильно обраного викладачем методу навчання багато в чому залежить ефективність освітньої діяльності, тому їх аналізу науковці присвятили чимало досліджень. Класифікації методів навчання приділяли увагу такі науковці як: І. Лернер, М. Скаткін, М. Данилов, Б. Єсіпов, С. Петровський, В. Паламарчук, В. Паламарчук, М. Махмутов, А. Алексюк, Г. Ващенко, Ю. Бабанський, І. Харламов, Шарко В.Д. [5] та інші, але найбільш повну та всебічну класифікацію, на наш погляд, навели Мартиненко С. і Хоружа Л. [4].

Узагальнена систематизація методів навчання за виокремленими науковцями ознаками подана на рис. 2. До основних ознак, які характеризують сучасні методи навчання науковці відносять: за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації, за логікою передачі та сприймання навчальної інформації, за ступенем самостійного мислення у процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь і навичок, за ступенем керівництва навчальною роботою, за характером пізнавальної діяльності, залежно від основної дидактичної мети і завдань, з точки зору цілісного підходу до діяльності у процесі навчання, за рівнем поєднання методів навчання. Цей перелік не є завершеним і може поповнюватись новими класифікаційними ознаками, які можуть бути визначені відповідно, наприклад, до технологічних змін в освіті тощо.

Висновки. Спираючись на вищевикладене, сформулюємо наступні висновки:

- під методологією викладання економічних дисциплін пропонуємо розуміти сукупність педагогічних, методичних і предметних цілей, завдань, принципів, підходів, прийомів, засобів, форм, моделей, методів, та технологій, які використовують в навчальному процесі з метою засвоєння учасниками потрібних економічних знань;

- цілі навчального процесу формують з урахуванням цільових установок, визначених стандартами освіти, наявного методичного забезпечення, потенціалу викладачів і особистих якостей учасників навчального процесу;

- принципи освітньої діяльності окреслюють вимоги до навчального процесу та застосовуваний інструментарій, що важливе при плануванні та організації, визначенні методів навчання;

- дослідження традиційних та інноваційних моделей навчання наочно продемонструвало кількісну більшість останніх, а також, безперечно ширші можливості щодо індивідуального розвитку особистості, які вони забезпечують;

- розгорнута класифікація основних методів навчання дозволяє здійснювати більш ретельний їх відбір відповідно змісту фахової освіти, планувати й організувати різноманітні види занять, використовуючи найбільш ефективні методи навчання і розвитку студентів.

Подальші дослідження методології викладання економічних дисциплін мають бути спрямовані на визначення напрямків змін та поглиблення розуміння зростаючих можливостей застосування новітніх інструментів в навчальному процесі.

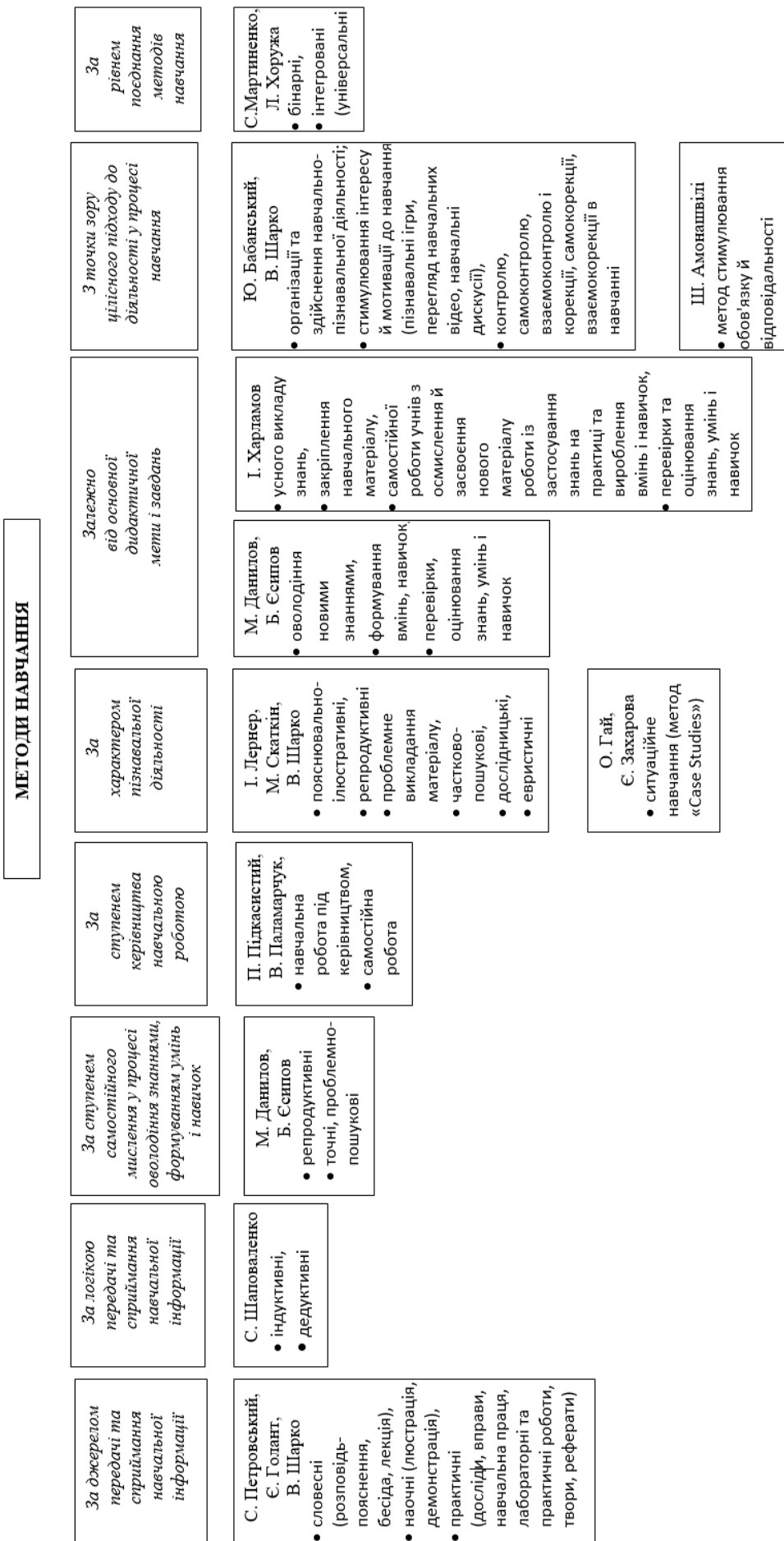

Рис.2. Класифікація методів навчання (складено за матеріалами [4; 5, с.26; 8])

Список використаних джерел

1. Полякова Г.А. Напрями забезпечення якості викладання навчальних дисциплін у вищому навчальному закладі // Викладання економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України : збірник матеріалів Міжнародної науково-методичної конференції, 02.06.2017 р. – Харків : ХНАДУ, 2017. – 122 с. – С.22-23.
2. Кулішов В. Традиційно-інноваційні підходи до вивчення економічних дисциплін // Молодь і ринок №11 (70), 2010. – С. 163-165.
3. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: Підручник для науковця. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. – 302 с.
4. Мартиненко С., Хоружа Л. Методи навчання та їх класифікація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/school/method/780/>
5. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект. Посібник для вчителів і студентів. – К., 2006, - 220 с.
6. Палехова Л. Л. Сучасні методологічні підходи до викладання економічних дисциплін // Первая Всеукраинская научно-практическая конференция "Образовательный процесс: взгляд изнутри" (16-18.05.2005г.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confcontact.com/May/62.php>
7. Грицуленко С.І., Потапова-Сінько Н.Ю., Гарбера К.М. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 224 с.
8. Гай О.М., Захарова Є.Ю. Інтерактивні методи викладання економічних дисциплін у вищих навчальних закладах в контексті забезпечення якості підготовки вітчизняних фахівців // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2015. – Вип. 27. – С. 36-42.
9. Постанова КМУ «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 509 від 12.06.2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>
10. Закон України "Про освіту" № 2145-VIII від 05.09.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
11. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/15941024/pedagogika/modeli_sistemi_osviti_suchasnomu_sviti
12. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. Вікова та педагогічна психологія. Навчальний посібник. 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/10140508/psihologiya/modeli_navchannya
13. Шестопалюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2013. – № 3. – С. 118-124.

References

1. Polyakova G.A. Napryamy` zabezpechennya yakosti vy`kladannya navchal`ny`x dy`scy`plin u vy`shhomu navchal`nomu zakladi. Vy`kladannya ekonomichny`x dy`scy`plin v umovax globalizaciyi ta yevropejs`koyi integraciyi Ukrayiny` : zbirny`k materialiv Mizhnarodnoyi naukovo-metody`chnoyi konferenciyi, 02.06. 2017 r. Xarkiv : XNADU. 2017. 122 s. S.22-23.
2. Kulishov V. Trady`cijno-innovacini pidxody` do vy`vchennya ekonomichny`x dy`scy`plin. Molod` i ry`nok #11 (70), 2010. S. 163-165.
3. Surmin Yu. P. Majsternya vchenogo: Pidruchny`k dlya naukovcya. K.: Navchal`no-metody`chny`j centr «Konsorcium z udoskonalennya menedzhment-osvity` v Ukraini», 2006. 302 s.
4. Marty`nenko S., Xoruzha L. Metody` navchannya ta yix klasy`fikaciya. Rezhym` dostupu: <http://ru.osvita.ua/school/method/780/>
5. Sharko V.D. Suchasny`j urok: texnologichny`j aspekt. Posibny`k dlya vchy`teliv i studentiv. K., 2006. 220 s.
6. Palyexova L. L. Suchasni metodologichni pidxody` do vy`kladannya ekonomichny`x dy`scy`plin. Pervaya Vseukray`nskaya nauchno-prakty`cheskaya konferency`ya "Obrazovatel`nyj process: vzglyad y`znutry`" (16-18.05.2005 g). Rezhym` dostupu: <http://confcontact.com/May/62.php>
7. Gry`czulenko S.I., Potapova-Sin`ko N.Yu., Garbera K.M. Metody`ka vy`kladannya ekonomichny`x dy`scy`plin: navch. posib. [dlya stud. vy`shh. navch. zakl.]. Odessa: ONAZ im. O.S. Popova, 2012. 224 s.
8. Gaj O.M., Zaxarova Ye.Yu. Interakty`vni metody` vy`kladannya ekonomichny`x dy`scy`plin u vy`shhy`x navchal`ny`x zakladax v konteksti zabezpechennya yakosti pidgotovky` vitchy`znyany`x faxivciv. Naukovi pracj Kirovograds`kogo nacional`nogo texnichnogo universy`tetu. Ekonomichni nauky`, 2015. Vy`p. 27. S. 36-42.

9. Postanova KМУ «Pro zatverdzhennya Nacional`noyi ramky` kvalifikacij» vid 23 ly`stopada 2011 r. # 1341 (iz zminamy`, vneseny`my` zgidno z Postanovoyu KM # 509 vid 12.06.2019). Rezhy`m dostupu: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>.
10. Zakon Ukrainy` "Pro osvitu" # 2145-VIII, 05.09.2017. Rezhy`m dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
11. Orty`ns`ky`j V.L. Pedagogika vy`shhoyi shkoly`. Navchal`ny`j posibny`k. Rezhy`m dostupu: https://pidruchniki.com/15941024/pedagogika/modeli_sistemi_osviti_suchasnomu_sviti.
12. Skry`pchenko O.V., Doly`ns`ka L.V., Ogorodnijchuk Z.V. Vikova ta pedagogichna psy`xologiya. Navchal`ny`j posibny`k. 2001. Rezhy`m dostupu: https://pidruchniki.com/10140508/psihologiya/modeli_navchannya.
13. Shestopalyuk O.V. Innovacijni modeli navchannya v diyal`nosti vy`shhy`x navchal`ny`x zakladiv. Teoriya i prakty`ka upravlinnya social`ny`my` sy`stemamy`. 2013. # 3. S. 118-124.

METHODOLOGY OF ECONOMIC DISCIPLINES TEACHING: THEORETICAL ASPECT

Bozhkova Viktoriya

Makarenko Sumy State Pedagogical University, Ukraine

Abstract. *The key elements of the educational activity methodology are investigated in the article. The methodology of economic disciplines teaching is proposed to be understood as the set of pedagogical, methodical and subject goals, tasks, principles, approaches, techniques, tools, forms, models, methods and technologies used in the educational process with the purpose of necessary economic knowledge mastering. It is noted that pedagogical, methodical and subject goals of the educational process are formed taking into account the target set, defined by the standards of education, the available methodological support, the potential of the teaching staff as well as the personal qualities of the participants of the educational process. The principles of the educational activity, which formulate specific requirements to the educational process and the tools used being of great importance while planning and organizing as well as teaching methods defining are outlined. Traditional and innovative models used in the educational process to acquire necessary economic knowledge are analysed. The quantitative majority of the latter, as well as far greater opportunities for individual development of a personality, which they provide, are noted.*

The basic methods of training are systematized according to the traits distinguished by scientists (by the source of transfer and perception of educational information; by the logic of transfer and perception of educational information; by the degree of independent thinking in the process of knowledge mastering and skills formation; by the degree of educational work management; depending on the main didactic goals and objectives; in terms of a holistic approach to learning activities; by the level of teaching methods combination). The advanced classification of teaching methods allows them to be more carefully selected according to the content of professional education, to plan and organize various types of classes, using the most effective methods of teaching and development of students.

Keywords: *methodology, tools, goals, principles, models, methods.*

МЕТОДОЛОГИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Божкова Виктория

Сумский государственный педагогический университет имени А. С. Макаренко, Украина

Аннотация. *В статье исследованы основные элементы методологии учебной деятельности. Предложено под методологией преподавания экономических дисциплин понимать совокупность педагогических, методических и предметных целей, задач, принципов, подходов, приемов, средств, форм, моделей, методов и технологий, которые используют в учебном процессе с целью усвоения участниками нужных экономических знаний. Отмечено, что педагогические, методические и предметные цели учебного процесса формируют с учетом целевых установок, определенных стандартами образования, имеющегося методического обеспечения, потенциала преподавателей и личных качеств участников учебного процесса. Указанные принципы образовательной деятельности, формирующие конкретные требования к учебному процессу и применяемого инструментария, что важно при планировании и организации, определении методов обучения. Проанализированы традиционные и инновационные модели, которые используют в учебном процессе с целью усвоения участниками нужных экономических знаний. Отмечено количественное большинство последних, а также, безусловно широкие возможности по индивидуальному развития личности, которые они обеспечивают.*

Систематизированы основные методы обучения по выделенными учеными признакам (по источнику передачи и восприятия учебной информации, за логикой передачи и восприятия учебной

інформації; по ступеню самостійного мислення в процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь і навиків; по ступеню керівництва навчальною роботою; по характеру пізнавальної діяльності; в залежності від основної дидактичної мети і завдань, з точки зору цілісного підходу до діяльності в процесі навчання; по рівню поєднання методів навчання). Розгорнута класифікація методів навчання дозволяє здійснювати більш ретельний їх вибір відповідно до змісту професійної освіти, планувати і організовувати різні види занять, використовувати найбільш ефективні методи навчання і розвитку студентів.

Ключевые слова: методологія, інструментарій, цілі, принципи, моделі, методи.